

## הגאון ר' יעקב חיים סופר שליט"א

ראש ישיבת כף החיים

התעודות

נמצאים אנו בחג הפסח, וכידוע פרעה ופסח הם ב' מציאויות הנלחמות זב"ז. פסח ענינו כמ"ש הקדמונים פה - סח. שהפה צריך לשוח, שיחו בכל נפלאותיו. וסח בגימטרי' חיים, מרבה תורה מרבה חיים. ולעומת זה פרעה אותיות פה - רע. מתנהלת מלחמה בין פרעה לפסח. ופסח הוא תחילתו של חג השבועות, וכמו שמתבאר בגמ' שסיום יצי"מ היה במתן תורה. ויותר, תכלית יצי"מ שהקב"ה הוציאנו מעבדות לחירות. מעבדות פרעה, אבל להכניס אותנו להיות עבדים שלו. וכמ"ש במקראות פס' שלמים שהיצי"מ היתה לצאת מעל המצריים ולהכנס תחת על השי"ת במתן תורה. ולכן משה רבינו מל את ישראל, כיון שלקנין תורה צריך שהאדם יהיה מהול. וכדאי' במדרש תנחומא באונקלוס הגר שכשרצה להתגייר, אמר לדודו שהיה אדריאנוס קיסר שרוצה להתגייר כיון שרוצה ללמוד תורה. א"ל למה לך, תלמד תורה בלי להתגייר. א"ל גוי אין לו שייכות לתורה. להיות קונה תורה, צריך קדם כל להיות בגדר של יעקב, וכמ"ש מגיד דבריו ליעקב. ומשה רבינו מל את ישראל לא רק בשביל קרבן פסח, אלא כדי שיהיו במציאות הראויה לקבלת התורה. שהרי זה התחיל כבר באותו לילה.

ואנחנו בניהם וב"ב של אבותינו הקדושים צריכים ללכת ולקנות את מה שהם עשו. בניסן נגאלו ובניסן עתידין לגאל, היינו לא רק בחג הפסח אלא כל החדש מסוגל לכך, ואפי' אחרי פסח. ומה עלינו לעשות בימים אלו, יש כאלו שאינם פותחים ספר כל החדש הזה, חלילה. לא יתכן שהחדש הזה שכל כלו הוא קדש, יהיה רפיון. ואני אומר לכם בפה מלא, **אשריכם ואשרי חלקכם שאתם יושבים וקובעים את הלימוד פה יום ביומו. אין לתאר את מעלת המצוה, גודל שכרה וחשיבותה.** כיון שאנו יודעים ומכירים שלא קל כ"כ, ובפרט בימי חוה"מ לקבוע עתים לתורה. היצר יודע מעלת ימים אלו, ומביא לאדם כל מיני תעסוקות. והגמ' במסכת ברכות ל"ב אומרת, ארבע דברים צריכים חיזוק. ופירש"י שיתחזק בהם אדם תמיד בכל כחו. תורה, תפילה, דרך ארץ ומעשים טובים.

ידוע מה זה תנו רבנן. קדם תנו, אח"כ רבנן. ז"א קדם צריך ללמוד, ורק אח"כ נהיים לרבנן. וא"א לצמוח לגדול בלי עמל. וכמו שאומרים בשמו של הגאון ר' יוסף

חיים זוננפלד שאמר, מצינו מי שלמד שבעים לשון בלילה אחד, והוא יוסף הצדיק. אבל לא מצינו בשום מקום מי שלמד תורה בלילה אחד. כיון שהתורה נקנית בעמל יום יום. וכתוב באבות במ"ח דברים התורה נקנית. ומומלץ לכלנו לדעת את המ"ח דברים הללו. כיון שר' אהרון קוטלר זצ"ל אמר שאם אדם יחסר לו הקנינים האלו, לא יקנה את התורה. וכמ"ש בגמ' קידושין שכל דבר יש לו הקנין המיוחד שלו אשה בכסף בשטר כו', עבד עברי קנין שלו, עבד כנעני קנין שלו, קרקע וכו'. והרי אם אדם ירצה לאחוז בקנין אחד, ולקנות בזה דבר אחר לא יקנה. אשה שנקנית בכסף וכו', לא יועיל לה הגבהה. וכן כאן יש מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, אם יאחוז בהם יקנה. ואם לא, לא יקנה. והקנין הראשון הוא תלמוד, ו"א לתלמוד וללמוד. ובדרך צחות רגיל אני לאמר, שהמ"ח דברים שנקט התנא, יש עוד קנין חוץ מהם. ותנא ושייר. והוא, סבלנות. יש אנשים שרוצים לראות את הברכה וההצלחה, ואם לא, נופלים הם בדעתם ומתייאשים. וזו טעות, וכמו שאמר לי אחד, שישנם כאלו שרוצים להיות "חזון איש" בגיל צעיר. החזו"א גדל אחרי שלמד ששים שנה בעמל מפרך.

עוד צריך לדעת, שלכ"א יש חלק ונחלה בתורה. ישראל ר"ת יש ששים רבוא אותיות לתורה. לאמר לך, שלכ"א יש חלק בתורה. ולא כמו אלו שחושבים שאם הייתי גאון, הייתי לומד. אבל אני לא מספיק מוכשר וכו'. זו טעות, וכמ"ש חז"ל בתנא דבי אליהו. שהיה הולך אליהו הנביא בדרך, ופגע בו אדם אחד. ושאלו אליהו אם הוא קובע עתים לתורה. וא"ל שאינו לומד כלל. כיון שאין לו מספיק חכמה והבנה כדי ללמוד. אגב לומדים אנו מכאן את כחות הנפש של האדם שאם אחר היה אומר לו זאת, היה כועס עליו. אבל על עצמו הוא מוכן לאמר את הכל, והעיקר כדי לפטור א"ע מלימוד. שאלו אליהו במה עוסק, ואמר לו שהוא ציד. והסביר לו באריכות איך הוא מכין את כל התחבולות, המוקשים, המלכודות והפחים כדי ללכוד את כל החיות, והרחיב והסביר לו באריכות, והוסיף שכ"ז בשאר החיות, אבל שועל שהוא הפקח שבחיות צריך לזה תחבולות גדולות. א"ל אליהו, שכל וחכמה לצוד את כל החיות יש לך, אבל לתורה אין לך? אדרבא על תורה יש הבטחה, כי קרוב אליך הדבר מאד בפך ובללבך לעשותו, לא בים ולא בשמיים, זה כאן, התורה מחכה לך, רק שתבוא והיא כבר תדריך אותך ותרומם אותך. תורה מלשון הוראה. ועכשיו הזמן יקר, תנצל כל זמן, כל יום, כל שעה וכל רגע. בפרט במועד הזה, הזמן הקדוש הזה של חוה"מ שאתם יושבים ועוסקים בתורה, אשריכם. ראוי לקנאות בדבר הזה שיושבים ועמלים בתורה שבזמן הזה יש רפיון, ומתחזקים. אין לך ברכה גדולה מזו. ושמעתי בשם החזו"א שאמר שבין הזמנים זהו זמן עליה ליחידים. כלומר, יש בו הרבה סיעתא דשמיא. וראיתי פעם באיזה

ספר שמביא שם את הסיבות שרבינו האר"י ז"ל. זכה להשגות עצומות שקשה לנו לתאר. וכמו שיש מכתב מר' שלומיל שהיה בצפת דור אחרי האר"י וכתב שם שסיפרה לו אלמנתו של מרן הבית יוסף, שפעם אחת חזר לביתו וראתה שהוא בהתרגשות גדולה. ושאלה אותו למה. ואמר לה שהיה היום בסעודת מצוה, והיה שם האר"י וכבדוהו לאמר דברי תורה. ודיבר דברים נפלאים שלא שמעתם אוזן מזמן הנביאים. רק מפחד אני שאין הדור שלנו ראוי לאור גדול כמותו. ע"כ. ואיך זכה לזה, א' הסיבות שמביא שם, כיון שהיה לומד בזמנים שאין בהם למוד תורה בכלל ישראל. ז"א שבזמנים שאין רבוי הלמוד, אם ילמד בהם השכר הוא כפול ומכופל. כגון בערב שבת אחה"צ. או במוצ"ש, וכמו שכתב החיד"א בלשון מליצה שבמוצ"ש נוהגים ללמוד מסכת ביקורים. שכ"א מבקר את חביריו וכו'. ולכן רבותי, מי שיקח את עצמו בידיים וינצל זמנים אלו, אשריו ואשרי חלקו, **וזוכה להרבה סיעתא דשמיא מה שאין בכל השנה כלה.** וזו המעלה של הלמוד בחדש הזה ובחול המועד.

**הרב חיד"א** בספרו לב דוד כ' בשם רבינו חיים ויטאל על הפס' במשלי חכם עיניו בראשו. שמבאר שאין הכונה על הראש הגשמי, שזה הרי פשיטא. אלא בראשו ז"א בראשיתו של דבר. כל ראשית הוא לוקח ומקדש לעצמו. והוא מוסיף, שאם האדם רוצה לנצח את היצר, צריך לנצחו בראשיתו, ז"א אם כשהיצר בא לפתות את האדם, והאדם חושב ע"ז ושוקל זאת, הרי שהמלחמה אבודה, אלא צריך מיד לדחותו ולגרשו, וכך ינצחו, וכמ"ש אתה תשופנו ראש. למשל, כשאדם מתעורר בבקר, אם מיד יקום, ניצח. אבל אם היצר מפתה אותו לשון עוד קצת, המערכה אבודה. אבל אם מסלקו מיד, ינצח. וזה בדוק ומנוסה. ומדוע, כיון שהראש והראשית מקודש, שהרי כל מה שהוא ראשון וראשית, התורה נתנה לו קדושה. זמן בכור, יום הראשון של השנה ושל החדש, חלה - ראשית עריסותיכם, תרומה זה ראשית, ראשית הגז, ביכורים. וזה כיון שהתורה יודעת שאם הראש קדוש, גם הגוף אחריו יהיה קדוש. גופא בתר רישא גריר. אבל אם הראש ח"ו לא בקדושה, מה שבא אחריו ג"כ יהיה כך. וכמ"ש בגמ' בב"ק שכשהרועה רוגז על העדר, מעור את עיני העז, שהולך בראש העדר. וכיון שהוא עוור נופל בתוך בור, וכל העדר אחריו. למדנו מזה מושג גדול, שהרי הגמ' בר"ה מביאה ב' דעות איזה חדש הוא הראשון, תשרי או ניסן. ורבינו תם שם בתוס' אומר ששניהם אמת, שהיה במחשבה לברא את העולם בניסן ולא בראו עד תשרי. ע"כ. נמצא שהחדשים שקנו את התכונה של ראש הם ניסן ותשרי. וראה זה פלא, הרי חדשים אלו היו צריכים להיות המקודשים ביותר. ודוקא בהם יש בין הזמנים. וזה משום שהיצה"ר יודע זאת, ורוצה לחטוף מהאדם, שהראש יהיה שלו. וצריך להשיב מלחמה השערה. ולנצל לתורה את

החדש הזה, כמה שיותר. ובפרט שכבר עינינו נשואות לחג השבועות. ואם חסר חלילה הכנה עכשיו, במתן תורה יחסר כפליים. ולכן צריך לזה הכנה, ובפרט לנצל את השבתות הללו של הקיץ, הארוכות וכמ"ש הבן איש חי בפ' שמות, ששעה של לימוד תורה בשבת זה כמו אלף שעות ביום חול. ואפילו מי שלא יודע ללמוד, שילך לשיעור. וכמ"ש במדרש, הולך לחכמים יחכם, ורועה כסילים ירוע. משל לאדם שנכנס לחנותו של בשם, אפי' לא קנה כלום, כשיוצא ממנו קלט ריח טוב. ורועה כסילים ירוע, משל לנכנס לחנותו של בורסקי שקולט את הריח הרע בצאתו. ואם ילך לשיעור בהכרח שילמד דבר שלא ידע, לקדש את השעות והימים שאין בהם ריבוי הלימוד, זה עיקרו של דבר. ב"ה אני מוכרח לחזור ולאמר שבאמת זכה המקום הזה שמתנהל בו תמיד ישיבת בין הזמנים שיושבים ולומדים ושוקדים בתורה. אין לנו פה לתאר את המעלה, החשיבות, השכר, הנחת והעזרה לכלל ישראל עי"ז. לנו יש עיני בשר, ולא רואים מה שנפעל בהלימוד, התוצאה לכלל ישראל, אבל רבותינו שהיו להם עיניים רוחניות מתארים זאת. וכשאדם יושב ולומד, יכול לבטל הרבה גזירות מישראל. הנפש החיים בשער ד' פרק כ"ה מביא די' התנא דבי אליהו. אמרו חכמים כ"ז שבני אדם מתבטלים מן התורה מבקש הקב"ה להחריב את עולמו (שהרי כל הבריאה נבראה בשביל התורה). וכמו ששמעתי על המשגיח של ישיבת עץ חיים. סיפר לי א' מתלמידיו שפעם אחת היו יושבים הוא וחבירו והגמ' פתוחה לפניהם, ומדברים ולא לומדים. ניגש אליהם המשגיח, והיה כלו רוטט ומזועזע ואמר להם, איך זה שאתם לא יושבים ולומדים. איך הגמ' פתוחה לפניכם ואתם מתבטלים. הרי כתוב שעל עוון ביטל תורה חי"ש רי"ש בי"ת בא לעולם, לא היה לו אומץ לומר להם המילה חרב, ולכן אמר באותיות. ע"כ. הרי אם אדם היה רואה שבשעה שיושב ולומד, משהו נדקר, הרי לא היה מפסיק ללמוד. א"כ עכשיו שאינו רואה זאת, זה לא טענה. כיון שרבותינו ראו זאת, וכ' שם במדרש, "כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל". אין מצוקים אלא תלמידי חכמים. בכל יום ויום יוצאים מלאכי חבלה מלפני הקב"ה לחבל את העולם כלו. ואלמלא בתי כנסיות ובתי מדרשות, שתלמידי חכמים יושבים ועוסקים בדי' תורה. היו מחבלים את העולם כלו מיד. ושוב אני חוזר פעם שלישית, אשריו ואשרי חלקו למי שיש לו חלק ונחלה בנקודה הזו של בריתי יומם ולילה. שבימים הללו באים ועמלים בתורה, אין פה לתאר. וצריך להתחזק ולא להרפות, וכמו שסיפר לי א', שכך חונך וחונכו בדורות האחרונים שכהולך בדרך, או שחוזר על משניות בע"פ, או שאומר תהילים, אבל לא בטל, וזה מסתבר שהרי בכל מילה מקיים מצות עשה, וכמו המשל המפורסם במלך שאמר לא' שיכנס לבית גנזיו לשעה אחת ויקח לעצמו מה שירצה, הרי היה חוטף ומנצל כל רגע.

וכמו שסיפר לי פעם החברותא שלי, שהראש ישיבה שלו רצה ללמד מוסר וסיפר ע"ע שבישיבה שלמד כשהיה בחור, היו עוד מאות בחורים. וכשהיו נוטלים ידיים לאוכל, היה תור ארוך. ובוה"ז שהיו מחכים בתור ליטול ידיים. תמיד היה מחכה עם גמ' קטנה לומד מה שמספיק, ואפילו כמה שורות. ובמשך הזמן סיים בזה כמה מסכתות שלמות. ע"כ.

א"כ עכשיו זה צו השעה להתחזק כא"ו כפי מה שהוא. הקב"ה יעזור שכשם שראינו בחדש ניסן נפלאות וישועות. כך נזכה לראות בשורות טובות, וגאולה קרובה. אמו.